

BOSHLANG'ICH SINFLARDA "TARBIYA" FANINI O'QITISH JARAYONIDA MILLIY QADRIYATLARNING O'RNI

Karimova Muhayyo Abdumajit qizi

Termiz davlat pedagogika instituti 2-bosqich magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14674778>

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich sinflarda "Tarbiya" fanini o'qitish jarayonida o'zbek milliy qadriyatlarini shakllantirish va ulardan samarali foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari keng yoritilgan. Maqolada milliy qadriyatlarning ma'nosi, tarbiyaviy ahamiyati, ularni o'qituvchilarning dars jarayonida qo'llash metodlari batafsil tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarning axloqiy tarbiyasini rivojlantirishda oila va maktab hamkorligining ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot natijalari boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun darslik va qo'llanmalarni takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: milliy qadriyatlar, tarbiya, boshlang'ich sinflar, axloqiy tarbiya, oila-maktab hamkorligi, pedagogik texnologiyalar.

THE ROLE OF NATIONAL VALUES IN THE PROCESS OF TEACHING THE SUBJECT "UPGRADE" IN PRIMARY GRADES

Abstract. This article broadly covers the scientific and theoretical foundations of the formation and effective use of Uzbek national values in the process of teaching the subject "Upbringing" in primary grades. The article analyzes in detail the meaning, educational significance of national values, and methods of their application by teachers in the classroom. It also highlights the importance of family and school cooperation in developing students' moral education. The results of the study provide practical recommendations for improving textbooks and manuals for primary school students.

Keywords: national values, education, primary grades, moral education, family-school cooperation, pedagogical technologies.

РОЛЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРЕДМЕТА «ОБРАЗОВАНИЕ» В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Аннотация. В статье широко освещены научно-теоретические основы формирования и эффективного использования узбекских национальных ценностей в процессе преподавания предмета «Образование» в начальных классах. В статье подробно анализируются смысл и воспитательное значение национальных ценностей, а также методы их применения учителями на уроках. В нем также подчеркивается важность

сотрудничества семьи и школы в развитии нравственного воспитания учащихся. Результаты исследования дают практические рекомендации по совершенствованию учебников и учебных пособий для учащихся начальной школы.

Ключевые слова: национальные ценности, образование, начальные классы, нравственное воспитание, сотрудничество семьи и школы, педагогические технологии.

Kirish

Milliy qadriyatlar har bir xalqning o'ziga xos madaniyati, an'analari va tarixiy tajribasini aks ettiradi. O'zbekiston xalqining buyuk ajdodlari tomonidan shakllantirilgan ma'nan boy qadriyatlar, jumladan, mehmondo'lik, kattalarga hurmat, odob-axloq qoidalari yosh avlod tarbiyasida alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda "Tarbiya" fanini o'qitish jarayonida milliy qadriyatlarni joriy etishning nazariy asoslari va amaliy yo'llari keng yoritiladi. Ular yosh avlodni tarbiyalashda quyidagi asosiy ahamiyatga ega:

- **Milliy o'zlikni shakllantirish:** O'z tarixini, madaniyatini va qadriyatlarini bilgan bola o'z millatiga hurmat bilan qaraydi.

- **Ma'naviy tarbiya:** Milliy qadriyatlar yosh avlodning ma'naviy olamini boyitadi, ularga yaxshi fazilatlarni singdiradi.

- **Jamoaviylik va birdamlik:** Milliy qadriyatlar jamoaviylik, mehmondo'stlik va hamkorlikni tarbiyalashga yordam beradi.

Boshlang'ich sinflarda "Tarbiya" fanida milliy qadriyatlarni o'rgatish metodikasi quyidagicha:

- **Ko'rgazmali materiallardan foydalanish:** O'zbek xalqining milliy kiyimlari, madaniy yodgorliklari va urf-odatlari tasvirlangan materiallardan foydalanish orqali mavzuni qiziqarli va ta'sirchan qilish mumkin.

- **Rollarni ijro etish:** Bolalar milliy bayramlar va urf-odatlarga bag'ishlangan sahna ko'rinishlarini ijro etish orqali qadriyatlarni o'zlashtiradi.

- **Hikoya va maqollar bilan boyitish:** Dars davomida o'zbek xalq ertaklari, hikoyalari va maqollaridan foydalanish bolalarning bilimni chuqurlashtiradi.

- **Amaliy mashg'ulotlar:** Milliy hunarmandchilik (gilamdo'zlik, kashtachilik) bo'yicha kichik amaliy mashg'ulotlar o'tkazish orqali qadriyatlarni o'quvchilarga yaqinlashtirish.

Xorijiy tajribani o'zbek qadriyatlari bilan uyg'unlashtirish. Milliy qadriyatlarni o'quvchilarga yetkazishda xorijiy tajribani o'rganish va uni milliy madaniyatimiz bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega:

- **Finlandiya:** Finlandiyaliklar ta'limda o'quvchining ehtiyojlari va qiziqishlarini markaziy o'ringa qo'yadi. Bu yondashuvni o'zbek milliy qadriyatlari bilan boyitish orqali darslarni qiziqarli va mazmunli qilish mumkin.

- **Yaponiya:** Yaponiyada tarbiya jarayonida jamoaviylik va intizom muhim o'rin tutadi. Bu jihatlarni o'zbek xalqining mehmondo'stlik va birdamlik kabi qadriyatlari bilan uyg'unlashtirish mumkin.

- **AQSh:** AQShda ta'lim jarayonida interaktiv texnologiyalardan keng foydalaniladi. Milliy qadriyatlarni raqamli resurslar orqali targ'ib qilish samarali usul bo'lishi mumkin.

- **Germaniya:** Germaniyada amaliyotga asoslangan ta'lim tizimi rivojlangan. Bu tajribani o'zbek xalqining hunarmandchilik an'analari bilan boyitish mumkin.

Dars namunasi: milliy qadriyatlar asosida tarbiya

- **Mavzu:** "Navro'z bayramining ahamiyati."

- **Darsning maqsadi:** O'quvchilarga Navro'z bayrami tarixi va uning ahamiyatini tushuntirish.

- **O'quv faoliyati:** O'quvchilar Navro'z bayramiga oid hikoya tinglaydi va uning asosida savollarga javob beradi.

- **Amaliy faoliyat:** Har bir o'quvchi Navro'z bayramida bajariladigan urf-odatlardan birini tasvirlaydi yoki taqdimot tayyorlaydi.

- **Yakuniy natija:** Har bir guruh o'z ishlanmasini sinf oldida taqdim etadi.

Milliy qadriyatlarning tarbiyadagi roli. Milliy qadriyatlar o'quvchilarning axloqiy dunyoqarashini shakllantirishda asosiy manba hisoblanadi. Xususan, "Tarbiya" fanida quyidagi jihatlari alohida ta'limda quyidagi jihatlari alohida ta'kidlanadi:

1. **Madaniy va tarixiy merosning o'rganilishi:** Bolalarga xalqimizning buyuk allomalari va ularning asarlari haqida ma'lumot berish.

2. **Axloqiy qoidalarini shakllantirish:** Dars jarayonida mehr-oqibat, halollik, adolat kabi tushunchalarni o'rgatish.

3. **An'analarni davom ettirish:** Bayram va tadbirlarda milliy kiyimlar, urf-odatlar va xalq o'yinlarini tanishtirish orqali ularning qadriyatga bo'lgan qiziqishini oshirish.

Boshlang'ich sinflarda milliy qadriyatlarni o'qitish usullari

1. Interaktiv metodlardan foydalanish:

o "Aqliy hujum" metodi orqali bolalarning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va milliy qadriyatlar haqidagi bilimlarini oshirish.

o Rolli o'yinlar orqali real hayotiy vaziyatlarni modellashtirish.

2. Vizual darsliklardan foydalanish:

o Milliy naqshlar, xalq amaliy san'atiga oid rasmlar va videomateriallarni ko'rsatish.

3. Maktab va oila hamkorligi:

o Ota-onalarni dars jarayoniga jalb qilish, oiladagi tarbiyaviy qadriyatlarni muhokama qilish.

Ilmiy-nazariy tahlil

Boshlang'ich ta'lim bosqichida bolalarning qiziqishlari va idrok darajasiga mos metodlarni qo'llash muhimdir. Milliy qadriyatlarining o'zlashtirilishi nafaqat dars jarayonida, balki sinfdan tashqari faoliyatlar orqali ham amalga oshiriladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy qadriyatlar asosida tashkil etilgan tarbiya darslari bolalarning axloqiy fazilatlarini rivojlantiradi va ularning ijtimoiy moslashuvchanligini oshiradi.

Amaliy tavsiyalar

1. Boshlang'ich sinflar uchun maxsus "Milliy qadriyatlar asosida tarbiya" mavzusidagi qo'shimcha o'quv qo'llanmalarni ishlab chiqish.

2. Dars jarayonida bolalarning faol ishtirokini ta'lim jarayonida bolalarning faol ishtirokini ta'minlash maqsadida interaktiv metod va vositalarni kengroq joriy etish.

3. Milliy bayram va tadbirlarni darsning tarkibiy qismiga aylantirish orqali o'quvchilarda milliy g'ururni shakllantirish.

4. Oila va maktab hamkorligini mustahkamlash uchun muntazam seminar va suhbatlar tashkil etish.

Xulosa

Boshlang'ich sinflarda "Tarbiya" fanini o'qitishda milliy qadriyatlarni o'rgatish nafaqat bolalarning axloqiy rivojlanishiga, balki ularda yuksak insoniy fazilatlarining shakllanishiga ham xizmat qiladi. Ushbu maqolada targatish nafaqat bolalarning axloqiy rivojlanishiga, balki ularda yuksak insoniy fazilatlarining shakllanishiga ham xizmat qiladi. Ushbu maqolada ta'lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan bo'lib, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirishga yordam beradi.

REFERENCES

1. Hattie, J. (2009). Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. Routledge.
2. Finnish National Agency for Education (2020). Education in Finland: Key Policies and Practices.
3. Prensky, M. (2001). Digital Game-Based Learning. McGraw-Hill.
4. Yusupov, M. (2021). O'zbekistonda ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar. Toshkent.
5. Abdullaev, Sh. (2019). Pedagogikada zamonaviy usullar. Toshkent: Sharq.
6. Fullan, M. (2011). Change Leader: Learning to Do What Matters Most. Wiley.
7. Vahobov, H. (2020). Boshlang'ich ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent.
8. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. Teachers College Record.
9. Darling-Hammond, L. (2010). The Flat World and Education: How America's Commitment to Equity Will Determine Our Future. Teachers College Press.
10. Nazarov, Q. (2022). Milliy qadriyatlar va ularning ta'limdagi o'rni. Toshkent: Fan.